

Paweł Szczęśniak

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0002-9017-3444

pawel.szczesniak@umcs.pl

Znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku a podatek od niektórych instytucji finansowych

STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszego opracowania była analiza wpływu znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej banku na obowiązek uiszczania podatku od niektórych instytucji finansowych. Ocena, że doszło do znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej, powoduje powstanie obowiązków i uprawnień wobec banku nie tylko na gruncie prawa bankowego, lecz także prawa podatkowego. Z jednej strony po stronie banku powstaje obowiązek wdrożenia planu naprawy, z drugiej zaś bank uzyskuje uprawnienie w postaci zwolnienia z podatku od niektórych instytucji finansowych. Trudności w omawianym zakresie pojawiają się w związku z grupowymi planami naprawy. Plany mogą być tworzone zarówno dla holdingów bankowych, jak i systemów solidarnościowych banków spółdzielczych. Podjęty w pracy problem badawczy sprowadza się do oceny, czy znaczące pogorszenie się sytuacji jednego z banków, będącego częścią wymienionych struktur koncernowych, powoduje uruchomienie grupowego planu naprawy. Przyjęcie takiej hipotezy oznacza, że wszystkie banki objęte grupowym planem naprawy, niezależnie od ich sytuacji finansowej, byłyby zwolnione z podatku od niektórych instytucji finansowych. Celem opracowania było udowodnienie twierdzenia, że zwolnienie z podatku od niektórych instytucji finansowych dotyczy tylko banków, które – ze względu na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej – wdrożyły plany naprawy. Z uwagi na dyrektywę spójności i niesprzeczności treściowej porządku prawnego banki, w których nie doszło do znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej, nie będą uprawnione do skorzystania ze zwolnienia podatkowego. Wykładnia przepisów ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych wymaga zatem uwzględnienia celu zwolnienia, którym jest przeciwdziałanie pogarszającej się sytuacji nierentownych podmiotów.

Słowa kluczowe: banki; podatek od niektórych instytucji finansowych; zwolnienie podatkowe; wczesna interwencja; plany naprawy

WPROWADZENIE

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza wpływu znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej banku na obowiązek uiszczania podatku od niektórych instytucji finansowych. Ustawodawca posługuje się w hipotezach norm prawa bankowego zwrotem normatywnym „znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku”. Zwrotowi temu ustawodawca nie przypisał jednak definicji legalnej. Na wypadek wystąpienia takiej sytuacji banki są obowiązane opracowywać i aktualizować plany naprawy. Natomiast Komisja Nadzoru Finansowego jest obowiązana podejmować czynności zmierzające do oceny sytuacji finansowej banków, w tym badać wypłacalność, jakość aktywów, płynność płatniczą oraz wynik finansowy banku¹. Ocena, że doszło do znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej, powoduje powstanie obowiązków i uprawnień wobec banku na gruncie nie tylko prawa bankowego, lecz także prawa podatkowego. Po stronie banku powstaje obowiązek wdrożenia planu naprawy. Bank

¹ Zob. art. 133 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2019, nr 0, poz. 2357), dalej jako: pr. bank.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

uzyskuje natomiast uprawnienie w postaci zwolnienia z podatku od niektórych instytucji finansowych.

Trudności w omawianym zakresie pojawiają się w związku z grupowymi planami naprawy. Plany mogą być tworzone zarówno dla holdingów bankowych, jak i systemów solidarnościowych banków spółdzielczych. Problem badawczy podjęty w niniejszej pracy sprowadza się do oceny, czy znaczące pogorszenie się sytuacji jednego z banków, będącego częścią wymienionych struktur koncernowych, powoduje uruchomienie grupowego planu naprawy. Przyjęcie takiej hipotezy oznacza, że wszystkie banki objęte grupowym planem naprawy, niezależnie od ich sytuacji finansowej, byłyby zwolnione z podatku od niektórych instytucji finansowych.

Celem opracowania jest udowodnienie twierdzenia, że zwolnienie z podatku od niektórych instytucji finansowych dotyczy tylko banków, które – ze względu na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej – wdrożyły plany naprawy. Z uwagi na dyrektywę spójności i niesprzeczności treściowej porządku prawnego banki, w których nie doszło do znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej, nie będą uprawnione do skorzystania ze zwolnienia podatkowego. Wykładnia przepisów ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowej wymaga zatem uwzględnienia celu zwolnienia, którym jest przeciwdziałanie pogarszającej się sytuacji nierentownych podmiotów.

ZNACZĄCE POGORSZENIE SYTUACJI FINANSOWEJ BANKU JAKO PODSTAWA WDROŻENIA PLANU NAPRAWY BANKU

Zwrot „znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku” został użyty w przepisach art. 133c ust. 2 pkt 1, a także art. 141m ust. 1 pr. bank. Dyspozycja normy wysłowionej w pierwszym z wymienionych przepisów zawiera obowiązek opracowania programu oceny nadzorczej banku przez Komisję Nadzoru Finansowego. Program oceny nadzorczej obejmuje banki, w odniesieniu do których wyniki badania i oceny nadzorczej, w tym wyniki testów warunków skrajnych, wskazują na istnienie znaczącego ryzyka pogorszenia ich sytuacji finansowej lub na naruszenie przepisów regulujących ich funkcjonowanie.

Natomiast z drugiego przywołanego przepisu można wywieść normę nakazującą bankowi krajowemu opracować plan naprawy. Plan taki określa działania na wypadek znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej banku w razie zagrożenia stabilności finansowej, trudnej sytuacji makroekonomicznej lub innych zdarzeń mających negatywny wpływ na rynek finansowy lub bank². Każdy bank, zgodnie z przepisem art. 141m ust. 1 pr. bank., jest obowiązany opracować plan naprawy. Indywidualny plan naprawy powinien określać działania na wypadek znaczącego pogorszenia się jego sytuacji finansowej. Obowiązek opracowania indywidualnego planu naprawy nie dotyczy jednak banku krajowego, który działa w strukturach koncernowych określonych w przepisach art. 141n ust. 1 i art. 141o ust. 1 pr. bank. Chodzi tu o banki będące częścią holdingu bankowego krajowego lub zagranicznego, holdingu finansowego, mieszanego lub hybrydowego³ albo solidarnościowego systemu ochrony⁴. W takim

² Zob. M. Urban-Theocharakis, *Sporządzanie i wdrażanie planów naprawy banków*, LEX/el. 2017.

³ Zob. szerzej: U. Banaszczak-Soroka, P. Zawadzka, *Nadzór nad rynkami finansowymi*, [w:] *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, red. U. Banaszczak-Soroka, Warszawa 2014; P. Szczęśniak, *Zakres nadzoru*

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

wypadku Komisja Nadzoru Finansowego jest uprawniona, w myśl wyżej przywołanych przepisów, udzielić zgody na sporządzenie grupowego planu naprawy dla wskazanych struktur koncernowych⁵.

Ustawodawca nie zdefiniował terminu „znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku”, od czego uzależnione jest wdrożenie planu naprawy. Niezdefiniowanie przez ustawodawcę analizowanego zwrotu może powodować problemy natury interpretacyjnej. Nie można bowiem w sposób precyzyjny ustalić desygnatów terminu, o którym mowa. Wybór takiego środka techniki prawodawczej zapewnia jednak elastyczność przepisów prawnych i ogranicza ich nadmierną szczegółowość⁶. Skutkiem tego jest zwiększenie pola interpretacji dla organu nadzoru i banku, od których zależy wdrożenie planu naprawy.

Zwrot normatywny „znaczące pogorszenie sytuacji banku” jest wyrażeniem złożonym z dwóch elementów. Pierwszy element to nazwa abstrakcyjnie ujętego zjawiska finansowego, a więc pogorszenia sytuacji banku. Natomiast drugi element upoważnia do oszacowania skali zjawiska. Termin „znaczące pogorszenie sytuacji banku” można więc uznać za zwrot szacunkowy (ocenny)⁷. Zjawisko finansowe, do którego odwołuje się ustawodawca w konstrukcji analizowanego zwrotu szacunkowego, jest pośrednio opisane w przepisie art. 142 ust. 2 pr. bank. Na podstawie tej regulacji można dokonać ustalenia treści podstawy przedmiotowej zwrotu szacunkowego. Hipoteza normy prawnej wynikającej z przywołanego przepisu zawiera przykładowe przesłanki mogące wpływać na sytuację finansową banku. Zgodnie z przepisem art. 142 ust. 2 pr. bank. istotnie pogarszająca się sytuacja banku może być związana z powstaniem straty bilansowej bądź groźbą jej wystąpienia. Ponadto powstanie niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności lub pogarszająca się płynność i wypłacalność mogą świadczyć o znaczącym pogorszeniu się sytuacji finansowej banku⁸. Co więcej, rosnący poziom dźwigni, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 93 rozporządzenia nr 575/2013, lub liczba zagrożonych pożyczek lub kredytów wskazują także na znaczące pogorszenie się sytuacji finansowej banku⁹.

Drugi element konstrukcji omawianego zwrotu nakazuje oszacowanie skali zjawiska, którym jest pogorszenie sytuacji banku. Chodzi o znaczące pogorszenie tej sytuacji. Co charakterystyczne, hipoteza normy prawnej wynikająca z przepisu art. 142 ust. 2 pr. bank. posłu-

finansowego sprawowanego przez Komisję Nadzoru Finansowego, [w:] *Prawo finansowe. Wybrane zagadnienia*, red. A. Hanusz, Warszawa 2019, s. 507–508.

⁴ Na temat solidarnościowych systemów ochrony banków spółdzielczych zob. R. Theissen, *EU Banking Supervision*, The Hague 2014, s. 805–812; T. Stern, *Regulating Liquidity Risks within “Institutional Protection Schemes”*, “Beijing Law Review” 2014, Vol. 5(3), DOI: <https://doi.org/10.4236/blr.2014.53020>, s. 211 i n.; R. Mroczkowski, *System ochrony instytucjonalnej. Szanse i zagrożenia dla banków spółdzielczych w Polsce*, „Monitor Prawa Bankowego” 2015, nr 5, s. 47 i n.; M. Burzyńska, *Instytucjonalny System Ochrony. Pierwsze doświadczenia europejskie*, „Monitor Prawa Bankowego” 2016, nr 1, s. 48 i n.

⁵ O strukturach koncernowych zob. J. Lic, S. Włodyka, *Umowy (porozumienia) organizacyjne*, [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5: *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2017, s. 22 i n.

⁶ Zob. A. Hanusz, *Klauzule generalne w ordynacji podatkowej*, „Państwo i Prawo” 2016, z. 8, s. 3.

⁷ Obszernie o tzw. zwrotach szacunkowych (porównawczych) zob. R. Piszko, *Odesłania, klauzule generalne, luzy decyzyjne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2001, nr 1–2, s. 224–225; P. Borszowski, *Elastyczność a zwrot szacunkowy „ważny interes podatnika” w konstrukcji umorzenia zaległości podatkowych*, [w:] *Instytucje prawnofinansowe w warunkach kryzysu gospodarczego*, red. W. Miemieć, K. Sawicka, Warszawa 2014, s. 190 i n.; L. Leszczyński, *Zwroty ocenne w wykładni prawa administracyjnego*, [w:] L. Leszczyński, B. Wojciechowski, M. Zirk-Sadowski, *Wykładowa w prawie administracyjnym*, Warszawa 2015, s. 340 i n.

⁸ Zob. art. 142 ust. 2 *in medio* pr. bank.

⁹ Zob. art. 142 ust. 2 *in fine* pr. bank.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

guje się wymiennie przymiotnikami „znaczący” i „istotny”. W związku z tym należy wziąć pod uwagę językowe znaczenie tych określeń. W ujęciu językowym „znaczący” to inaczej ‘odgrywający ważną rolę lub świadczący o czymś’¹⁰. Natomiast słowo „istotny” rozumie się jako ‘coś zasadniczego i znaczącego’¹¹. Wyrażenie oceny porównawczej Komisja Nadzoru Finansowego i bank opierają m.in. o informacje uzyskiwane w trakcie oceny nadzorczej banku. Badanie i ocena nadzorcza obejmują identyfikację wielkości i charakteru ryzyka, na jakie narażony jest bank, ocenę jakości procesu zarządzania ryzykiem lub ocenę poziomu kapitału pokrywającego ryzyko wynikające z działalności banku oraz zarządzania bankiem¹².

Znaczące przekroczenie wskaźników ilościowych lub jakościowych określających sytuację finansową banku skutkuje powstaniem uprawnień i obowiązków zarówno po stronie banku, jak i organu nadzoru. Zgodnie z dyspozycją normy prawnej ujętej w przepisie art. 142 ust. 2 pr. bank. zarząd banku w sytuacji znacznego pogorszenia sytuacji finansowej banku jest obowiązany zapewnić wdrożenie planu naprawy. Przepis ten stosuje się odpowiednio do banków pozostających w strukturach koncernowych, w których został opracowany grupowy plan naprawy. Decyzję o wdrożeniu planu grupowego podejmuje bank będący pierwotnym podmiotem dominującym w holdingu lub jednostka zarządzająca solidarnościowym systemem ochrony¹³.

Natomiast Komisja Nadzoru Finansowego jest uprawniona, w drodze decyzji, wystąpić do zarządu banku z dwoma roszczeniami o charakterze materialnym. Po pierwsze, organ nadzoru jest uprawniony zażądać wdrożenia planu naprawy przez bank, w tym podjęcia działań określonych w planie naprawy lub aktualizacji tego planu, jeżeli przesłanki jego wdrożenia są odmienne od przesłanek przyjętych przy opracowywaniu planu naprawy. Po drugie, Komisja Nadzoru Finansowego może zażądać od banku, aby podjął w określonym czasie działań przewidzianych w zaktualizowanym planie w celu spełnienia wymagań, o których mowa w art. 142 ust. 1 pr. bank, lub poprawy sytuacji finansowej.

PLANY NAPRAWY A ZWOLNIENIE W PODATKU OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Środki wczesnej interwencji, w tym wdrożenie planu naprawy, pozwalają na przeciwdziałanie pogarszającej się sytuacji banku. Regulacje, o których mowa, mają na celu utrzymanie stabilności finansowej krajowego rynku finansowego. Zastosowanie środków wczesnej interwencji w banku ma zapobiegać konieczności wszczęcia postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji¹⁴. W okresie realizacji planu naprawy zysk osiągany przez bank jest zgodnie z przepisem art. 142 ust. 7 pr. bank. przeznaczany w pierwszej kolejności na pokrycie strat, a następnie na zwiększenie funduszy własnych banku.

¹⁰ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/znacznosc%20cy.html> [dostęp: 10.10.2019].

¹¹ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Warszawa 2003, s. 296.

¹² Por. art. 133a ust. 2 pr. bank.

¹³ Zob. P. Szczęśniak, *Grupowy plan naprawy dla systemów solidarnościowych banków spółdzielczych*, „Bezpieczny Bank” 2019, nr 1, s. 72.

¹⁴ Por. pkt 40 preambuły dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (Dz.Urz. UE L 173/190).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Dodatkowo ustawodawca przewidział zwolnienie w podatku od niektórych instytucji finansowych dla banków realizujących plan naprawy. Zwolnienie, o którym mowa, ma zatem charakter systemowy, gdyż zostało uregulowane w ustawie i obowiązuje wszystkie podmioty, które spełniają warunki jego przyznawania¹⁵. W myśl przepisu art. 11 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych¹⁶ zwalnia się bowiem od podatku podatników objętych wdrożonym planem naprawy. Norma wynikająca z tego przepisu nie rozróżnia przy tym, o jaki plan naprawy chodzi. W sytuacji kiedy ustawa nie dokonuje rozróżnienia, należy przyjąć, że norma odnosi się zarówno do indywidualnego, jak i grupowego planu naprawy.

Uprawnienie do skorzystania ze zwolnienia, o którym mowa, przysługuje, o ile spełnione są dwie przesłanki. Pierwszą przesłanką jest wdrożenie planu naprawy przez bank¹⁷. Natomiast drugą przesłanką jest przekroczenie wskaźników ilościowych lub jakościowych określających sytuację finansową banku, które można skutecznie monitorować i po osiągnięciu których mogą być podjęte działania określone w planie naprawy¹⁸. Zgodnie z przywołanym wyżej przepisem zastosowanie zwolnienia podatkowego jest możliwe, jeżeli te dwie przesłanki zostały spełnione łącznie. Wobec tego przekroczenie wskaźników ilościowych lub jakościowych, a w związku z tym wdrożenie planu naprawy przez bank, będzie skutkowało powstaniem uprawnienia do zwolnienia z podatku od niektórych instytucji finansowych. Ustawodawca zwalnia więc z opodatkowania jedynie podmioty, wobec których zaistniały przesłanki określone w hipotezie normy wynikającej z art. 11 ust. 2 pkt 1 u.p.n.i.f. Zwolnienie, o którym mowa, wykazuje zatem charakter podmiotowy, gdyż ustawodawca zwalnia z opodatkowania określoną kategorię podmiotów ze względu na jej obiektywne cechy¹⁹.

Ustawodawca uzależnił zastosowanie zwolnienia podatkowego od prawidłowo dokonanej oceny swojej sytuacji finansowej przez bank. Pomimo konieczności oszacowania, czy doszło do znacznego pogorszenia się sytuacji banku, ocena dokonywana przez bank nie jest jednak dowolna. Plan naprawy zgodnie z przepisem art. 141m ust. 3 pkt 2 pr. bank. obejmuje wskaźniki ilościowe lub jakościowe określające sytuację finansową, których poziom powinien monitorować bank. Natomiast sam plan naprawy, opracowany przez bank, jest zatwierdzany w drodze decyzji przez Komisję Nadzoru Finansowego²⁰. Choć uzyskanie uprawnienia do zwolnienia w podatku od niektórych instytucji finansowych jest uzależnione od decyzji samego podatnika, czyli banku, to nie jest to – jak widać – decyzja dowolna. Wskazuje to na systemowy charakter analizowanego zwolnienia, które nie jest uzależnione od uznania organu podatkowego, lecz od przesłanek określonych w ustawie²¹.

Co istotne, zwolnienie podatkowe przysługuje niezależnie od czynności prawnych podejmowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego. Prawo do zwolnienia, pomimo wątpliwości pojawiających się w judykaturze, powstaje już w chwili złożenia zawiadomienia Komii-

¹⁵ Zob. K. Cień, *Konstrukcja podatku*, [w:] *Prawo finansowe...*, s. 223.

¹⁶ Dz.U. 2019, poz. 1836 ze zm., dalej jako: u.p.n.i.f.

¹⁷ Zob. art. 11 ust. 2 pkt 1 u.p.n.i.f. w zw. z art. 142 ust. 2 pr. bank.

¹⁸ Zob. art. 11 ust. 2 pkt 1 u.p.n.i.f. w zw. z art. 141m ust. 3 pkt 2 pr. bank.

¹⁹ Na temat zwolnienia podmiotowego zob. L. Kurowski, M. Weralski, *Prawo finansowe*, Warszawa 1969, s. 109.

²⁰ Zob. art. 141q ust. 1 pr. bank.

²¹ Na temat zwolnienia o charakterze systemowym zob. K. Cień, *op. cit.*, s. 223.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

sji Nadzoru Finansowego o znacznie pogarszającej się sytuacji finansowej banku²². Zawiadomienie takie, jak wynika z art. 142 ust. 2 pr. bank., przedkłada zarząd banku. W konsekwencji w dniu, w którym wystąpiły przesłanki uprawniające do skorzystania ze zwolnienia podatkowego, obowiązek podatkowy nie przekształca się w zobowiązanie podatkowe. Jak wiadomo, w wyniku zastosowania zwolnienia, mimo istnienia obowiązku podatkowego, nie dojdzie nigdy do powstania zobowiązania podatkowego²³. Z uwagi na miesięczne okresy rozliczeniowe w podatku od niektórych instytucji finansowych zwolnienie przysługuje w miesiącu, w którym zarząd banku zawiadomił Komisję Nadzoru Finansowego o znacznie pogarszającej się sytuacji finansowej²⁴.

Jednocześnie trzeba wskazać, że nawet pomimo utrzymywania właściwych wskaźników ilościowych lub jakościowych określających sytuację finansową Komisja Nadzoru Finansowego jest uprawniona zobowiązać bank do wdrożenia planu naprawy. Uprawnienie organu nadzoru dotyczy sytuacji, kiedy przesłanki wdrożenia planu naprawy są odmienne od przesłanek przyjętych przy opracowywaniu planu naprawy. W takiej sytuacji bank nie uzyska jednak uprawnienia do zwolnienia z podatku od niektórych instytucji finansowych. Co prawda, spełniona jest w takim przypadku przesłanka wdrożenia planu naprawy. Jednak druga przesłanka, czyli osiągnięcie poziomu wskaźników, o których mowa w art. 141m ust. 3 pkt 2 pr. bank., nie zostaje spełniona²⁵.

Jak już wskazano, oprócz indywidualnych planów naprawy banki będące częściami struktur koncernowych mogą być uprawnione do opracowania grupowych planów naprawy²⁶. Dotyczy to banków działających w ramach holdingu bankowego krajowego lub zagranicznego, holdingu finansowego, mieszanego lub hybrydowego albo solidarnościowego systemu ochrony banków spółdzielczych. Grupowy plan naprawy zastępuje, lecz nie wyklucza, indywidualnych planów naprawy dla banków znajdujących się we wspomnianych strukturach koncernowych.

Grupowy plan naprawy nie jest sumą pojedynczych planów naprawy banków składających się na holding lub system solidarnościowy²⁷. Plan grupowy stanowi bowiem prognozę na wypadek znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej koncernu traktowanego jako całość organizacyjno-kapitałowa. Grupowe plany naprawy, na co pomocniczo wskazuje przepis art. 7 ust. 1 zdanie 2 dyrektywy BRR, składają się z planu naprawy dla grupy, nie zaś z jej pojedynczych członków. Plan, o którym mowa, należy więc rozpatrywać jako funkcjonalną całość zapewniającą bezpieczeństwo strukturom koncernowym. Jeżeli sytuacja kryzysowa

²² Podobnie: wyrok WSA w Warszawie z dnia 24 listopada 2017 r., III SA/Wa 3476/16. Odmienne, oczywiście błędnie: interpretacja indywidualna Ministra Finansów z dnia 10 sierpnia 2016 r., IPPB3/4510-539/16-5/MS.

²³ Zob. szerzej: A. Hanusz, *Podatek od nieruchomości*, [w:] *Źródła finansowania samorządu terytorialnego*, red. A. Hanusz, Warszawa 2015, s. 51 i przywołana tam literatura.

²⁴ Zgodnie z przepisem art. 8 ust. 1 u.p.n.i.f. podatnicy są obowiązani, bez wezwania właściwego organu podatkowego, składać właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracje podatkowe według ustalonego wzoru oraz obliczać i wpłacać podatek na rachunek właściwego urzędu skarbowego za miesięczne okresy rozliczeniowe w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy.

²⁵ Bank jest jednak uprawniony, na podstawie przepisu art. 141m ust. 4 pr. bank., wnioskować o zaktualizowanie planu naprawy, określając niższy poziom wskaźników, który będzie powodował obowiązek wdrożenia planu naprawy. Aktualizacja planu naprawy odbywa się bowiem co najmniej raz w roku oraz po istotnej zmianie struktury organizacyjnej lub prawnej, sytuacji finansowej lub po wystąpieniu innego zdarzenia wpływającego na przyjęte w planie naprawy założenia i wykonanie tego planu.

²⁶ Zob. art. 141n ust. 1 i art. 141o ust. 1 pr. bank.

²⁷ Por. P. Szczęśniak, *Grupowy plan...*, s. 68.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

dotyczy istotnej części tej struktury, wówczas może zostać uruchomiony grupowy plan naprawy. W innym wypadku doszłoby do sprzeczności prakseologicznej norm prawnych. Przekroczenie wskaźników ilościowych lub jakościowych określających sytuację finansową przez bank będący częścią koncernu nie może zatem powodować uruchomienia grupowego planu naprawy. Przyjęcie odmiennego stanowiska niż zaprezentowane nie jest uzasadnione z punktu widzenia reguł wykładni celowościowo-funkcjonalnej. Przekroczenie wskaźników ilościowych lub jakościowych określających sytuację finansową przez pojedynczy bank nie może wpływać na sytuację całego koncernu. Uruchamianie grupowego planu naprawy każdorazowo w sytuacji przekroczenia wskaźników ilościowych lub jakościowych przez konkretny bank tworzący koncern miałyby więc negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rynku bankowego, jego stabilność, bezpieczeństwo oraz przede wszystkim zaufanie do tego rynku. Jednocześnie wdrożenie grupowego planu naprawy, w przedstawionej sytuacji, oznaczałoby przyznanie uprawnienia wszystkim bankom lub zakładom ubezpieczeń i zakładom reasekuracji tworzącym koncern prawa do zwolnienia w podatku od niektórych instytucji finansowych. W związku z tym znaczne pogorszenie sytuacji finansowej pojedynczego banku, będącego częścią holdingu bankowego lub systemu solidarnościowego, nie uprawnia do wdrożenia grupowego planu naprawy, a tym samym przyznania zwolnienia w analizowanym podatku.

Co istotne, Komisja Nadzoru Finansowego jest uprawniona w drodze decyzji do ograniczenia zakresu podmiotowego lub przedmiotowego grupowego planu naprawy²⁸. Ograniczenie grupowego planu naprawy pod względem podmiotowym oznacza, że wybrane banki, tworzące struktury koncernowe, będą obowiązane do opracowania indywidualnego planu naprawy²⁹. Dopiero wówczas znaczące pogorszenie sytuacji finansowej takiego podmiotu skutkowałoby powstaniem obowiązku wdrożenia planu naprawy i przyznania uprawnienia do zwolnienia w podatku od niektórych instytucji finansowych.

PODSUMOWANIE

Zagadnienie wpływu znaczące pogarszającej się sytuacji finansowej banku na zobowiązanie w podatku od niektórych instytucji finansowych ma złożony charakter. Zaistnienie takiej sytuacji w banku powoduje konsekwencje prawne nie tylko na gruncie prawa bankowego, lecz także prawa podatkowego. Celem ustawodawcy jest bowiem przeciwdziałanie pogarszającej się sytuacji banku, która może negatywnie wpływać na stabilność finansową krajowego rynku finansowego. Znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku skutkuje obowiązkiem wdrożenia planu naprawy. W okresie realizacji tego planu zysk osiągnięty przez bank jest przeznaczany w pierwszej kolejności na pokrycie strat, a następnie na zwiększenie funduszy własnych banku. Aby zrealizować cel w postaci przeciwdziałania pogarszającej się sytuacji banku, ustawodawca przewidział także zwolnienie w podatku od niektórych instytucji finansowych dla banków realizujących plan naprawy. Zwolnienie to ma zatem wspomagać sanację banku. Chodzi tu jednak wyłącznie o banki o ograniczonej zdolności do ponoszenia ciężaru opodatkowania. Zwolnienie nie obejmuje więc podmiotów rentownych. Wskazuje to tym samym na systemowy i podmiotowy charakter zwolnienia.

²⁸ Zob. art. 141o ust. 1 pr. bank.

²⁹ Por. P. Szczęśniak, *Grupowy plan...*, s. 70.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Przyjąć *de lege lata* należy, że zwolnienie w podatku od niektórych instytucji finansowych obejmuje jedynie podmioty, w których doszło do znacznego pogorszenia się ich sytuacji finansowej, a dodatkowo wdrożono w nich plan naprawy. W przypadku grupowych planów naprawy należy postulować *de lege lata* branie pod uwagę sytuacji finansowej holdingu bankowego lub solidarnościowego systemu ochrony traktowanych jako całość organizacyjno-prawna. Problemy pojedynczego banku nie pozwalają na przyjęcie, że w stosunku do całej grupy wystąpił stan znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej. Obowiązek jednostkowej oceny sytuacji banku ogranicza więc zakres zwolnienia podmiotowego w podatku od niektórych instytucji. Przyjęta przez ustawodawcę technika legislacyjna, a więc posługiwanie się zwrotem szacunkowym „znaczące pogorszenie sytuacji finansowej banku”, zapewnia właściwy związek między prawem a zmianami zachodzącymi w stosunkach społecznych.

BIBLIOGRAFIA

- Banaszczak-Soroka U., Zawadzka P., *Nadzór nad rynkami finansowymi*, [w:] *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, red. U. Banaszczyk-Soroka, Warszawa 2014.
- Borszowski P., *Elastyczność a zwrot szacunkowy „ważny interes podatnika” w konstrukcji umorzenia zaległości podatkowych*, [w:] *Instytucje prawnofinansowe w warunkach kryzysu gospodarczego*, red. W. Miemieć, K. Sawicka, Warszawa 2014.
- Burzyńska M., *Instytucjonalny System Ochrony. Pierwsze doświadczenia europejskie*, „Monitor Prawa Bankowego” 2016, nr 1.
- Cień K., *Konstrukcja podatku*, [w:] *Prawo finansowe. Wybrane zagadnienia*, red. A. Hanusz, Warszawa 2019.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (Dz.Urz. UE L 173/190).
- Hanusz A., *Klauzule generalne w ordynacji podatkowej*, „Państwo i Prawo” 2016, z. 8.
- Hanusz A., *Podatek od nieruchomości*, [w:] *Źródła finansowania samorządu terytorialnego*, red. A. Hanusz, Warszawa 2015.
- Interpretacja indywidualna Ministra Finansów z dnia 10 sierpnia 2016 r., IPPB3/4510-539/16-5/MS.
- Kurowski L., Weralski M., *Prawo finansowe*, Warszawa 1969.
- Leszczyński L., *Zwroty ocenne w wykładni prawa administracyjnego*, [w:] L. Leszczyński, B. Wojciechowski, M. Zirk-Sadowski, *Wykładnia w prawie administracyjnym*, Warszawa 2015.
- Lic J., Włodyka S., *Umowy (porozumienia) organizacyjne*, [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5: *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2017.
- Mroczkowski R., *System ochrony instytucjonalnej. Szanse i zagrożenia dla banków spółdzielczych w Polsce*, „Monitor Prawa Bankowego” 2015, nr 5.
- Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Warszawa 2003.
- Piszko R., *Odesłania, klauzule generalne, luzy decyzyjne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2001, nr 1–2.
- Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/znac%C4%85cy.html> [dostęp: 10.10.2019].
- Stern T., *Regulating Liquidity Risks within “Institutional Protection Schemes”*, “Beijing Law Review” 2014, Vol. 5(3), DOI: <https://doi.org/10.4236/blr.2014.53020>.
- Szczeńniak P., *Grupowy plan naprawy dla systemów solidarnościowych banków spółdzielczych*, „Bezpieczny Bank” 2019, nr 1.
- Szczeńniak P., *Zakres nadzoru finansowego sprawowanego przez Komisję Nadzoru Finansowego*, [w:] *Prawo finansowe. Wybrane zagadnienia*, red. A. Hanusz, Warszawa 2019.
- Theissen R., *EU Banking Supervision*, The Hague 2014.
- Urban-Theocharakis M., *Sporządzanie i wdrażanie planów naprawy banków*, LEX/el. 2017.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2019, nr 0, poz. 2357).
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz.U. 2019, poz. 1836 ze zm.).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 24 listopada 2017 r., III SA/Wa 3476/16.